

Осмоловська О. А.,
канд. іст. наук, доц, кафедри видавничої справи,
Інститут журналістики
Київського університету імені Бориса Грінченка

Osmolovska Olena,
Candidate of Historical Sciences,
Associate Professor, Institute of Journalism
of Borys Grinchenko Kyiv University

УДК 655.413: 821.161.2]: 005.6

ФОРМУВАННЯ ВИДАВНИЧОГО НАПРЯМУ УКРАЇНСЬКОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК НОВІТНЬОГО ТРЕНДУ РОЗВИТКУ ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ

FORMATION OF THE UKRAINIAN INCLUSIVE LITERATURE DIRECTION AS THE NEW PUBLISHING TREND

Анотація. Статтю присвячено аналізу сучасного стану видання інклюзивної літератури у контексті формування новітнього видавничого тренду. Досліджено міжнародний досвід використання інклюзивних видань з просвітницькою метою. Визначено особливості, проблемні питання та здобутки видання інклюзивної літератури в Україні. Зроблено висновок, що видавничий напрям інклюзивної літератури є в Україні надзвичайно актуальним з огляду на активне впровадження інклюзивної освіти та зростання читацького попиту. Ця тема є недостатньо дослідженою та має високий суспільний та науковий потенціал.

Ключові слова: інклюзивна література, видавнича справа, інклюзивні книжки, права людини.

Abstract. The article is devoted to the analysis of current state of publishing of inclusive literature in the context of formation of the newest publishing trend. The international experience of using inclusive publications for educational purposes is explored. The peculiarities, problem issues and achievements of the publication of inclusive literature in Ukraine are determined. It is concluded that the publishing direction of inclusive literature in Ukraine is extremely relevant given the active introduction of inclusive education and the growth of readership. This topic is not well-researched and has a high social and scientific potential.

Keywords: inclusive literature, publishing, inclusive books, human rights.

Вступ. Видавнича галузь є своєрідним маркером, який відображає реальний стан суспільства у багатьох аспектах: культурному розвитку, соціально-економічній ситуації, стані технологічного розвитку. Новітні видавничі тренди виникають як відповідь на сучасні потреби і виклики людства та мають не лише наслідковий характер, а й певним чином формують культурні течії. В умовах світової глобалізації та активного використання цифрових технологій на порядку денному світових видавців постають такі питання, як доступність, безбар'єрність, інклюзія. Український видавничий ринок теж не залишається осторонь цих процесів, хоча і реагує не завжди вчасно. Активне впровадження принципів інклюзивної освіти в українських навчальних закладах, перші поразки та здобутки показали, що в інформаційній та культурній сферах українське суспільство потребує комплексної та системної підтримки на шляху до сприйняття інклюзії. Одним із найефективніших кроків на цьому

шляху є розвиток та популяризація інклюзивної літератури через формування комплексного видавничого напрямку. Для цього перед видавничою галуззю стоїть низка завдань: просвітницька робота серед населення, оновлення поліграфічної бази, впровадження інноваційних технологій, підготовка професійних кадрів з інклюзивного видавничого напрямку, аналітична робота, впровадження мотиваційних засобів.

Основний обсяг дослідницької бази інклюзивної літератури у контексті комплексного видавничого напрямку та використання інклюзивної літератури для впровадження інклюзивних принципів рівності та толерантності у суспільстві належать закордонним дослідникам. Зокрема дослідження С. Ендрюс, Е. Вуперер, М. Прейтер та ін.

Серед українських науковців предметного дослідження окремого видавничого напрямку інклюзивної літератури не проводилося. Тому ця тема вимагає поглибленого аналізу та комплексного дослідження.

Окремі питання інноваційного розвитку видавничої справи у своїх роботах піднімають В. Теремко, Є. Канченко, С. Володазька, В. Шпак.

Проблематика особистого різноманіття, зміни історичних сенсів і стереотипів, розуміння «інакших/інших, чужих/своїх дітей», звільнення від національних стереотипів та упереджень в українській дитячій літературі досліджувались у роботах Н. Марченко, У. Гнідець, В. Вздольської. Вивченню проблемних питань інклюзивної освіти та її впровадженню в Україні присвячені наукові роботи М. Ворон, Ю. Найди, А. Колупаєвої, Н. Софій та ін.

Автор поставив за *мету* проаналізувати стан формування видавничого напрямку інклюзивної літератури в Україні, з'ясувати основні надбання та проблеми цього процесу, прослідкувати можливість використання видань інклюзивної літератури для проведення просвітницької роботи.

Мета наукового дослідження зумовила постановку і розв'язання таких *завдань*:

- дати визначення інклюзивної літератури як окремого видавничого напрямку;
- дослідити міжнародний досвід розвитку питання;
- дослідити рівень поінформованості читачів про українські інклюзивні видання;
- обґрунтувати доцільність комплексного виокремлення видань інклюзивної літератури в окремий напрям;
- виявити здобутки та проблемні питання з окресленої теми;
- окреслити завдання та практичні пропозиції щодо реалізації визначеного питання.

Методи дослідження. Для досягнення завдань, зумовлених метою роботи, було використано методи емпіричного та теоретичного дослідження. Системний метод дав змогу розглянути й проаналізувати видання інклюзивної літератури як цілісний процес. Певні елементи системно-структурного та типологічного методів було використано для розкриття функцій інклюзивної видавничої продукції. Історичний та логічний методи дослідження дозволили прослідкувати генезис виникнення і розвитку поняття «інклюзивна література», закономірності та взаємозв'язок між розвитком інклюзивних видань і станом демократизації суспільства. Метод аналізу та синтезу зокрема застосовано для систематичного та комплексного вивчення об'єкта, що дало можливість отримати первинну інформацію у вигляді сукупності емпіричних тверджень, а також виявити тенденції розвитку видань інклюзивної літератури.

Результати й обговорення. Інклюзивна література, як окремий напрям, має у своєму історичному розвитку певні специфічні етапи та особливості. Природно, що це тісно пов'язано з рівнем демократизації

суспільства, зокрема змінами у суспільному ставленні до людей з інвалідністю.

У традиціях минулого література, як правило, не зображувала персонажів з інвалідністю у позитивному або поважному вигляді. І така тенденція є характерною практично для всієї світової літератури [1]. Література минулого часто створює ореол співчуття для персонажів з інвалідністю.

Зображення персонажів з інвалідністю у літературі тісно пов'язане із ставленням до інвалідності у суспільстві. Нерозуміння природи інвалідності, її повне несприйняття у суспільстві часто призводило до певної демонізації літературних персонажів з інвалідністю. Такі герої мали викликати страх, відторгнення, у крайньому разі – жаль і сум. Часто для підсилення негативного образу героя у творі використовували саме інвалідність. Особливо яскраво це проявлялось у дитячій літературі. Наявність каліцтва додавала піратові або іншому злодієві жаху. Часто інвалідність була вірним супутником бідності та соціального обмеження.

У радянській системі навчання діти з інвалідністю здобували освіту в закритих закладах, люди з інвалідністю, як правило, ізолювалися і соціально, і культурно. Інвалідність та різні особливості розвитку руйнували ідеальний образ досконалої радянської людини, тому створювати позитивний образ людей з інвалідністю було не бажано. Винятки складали лише ті випадки, коли інвалідність допомагала посилити образ радянського героя-громадянина. Радянська література чітко відображала політику партії з цього питання. Про людей з інвалідністю або взагалі нічого, або літературні герої з інвалідністю мали слугувати прикладом неймовірної сили радянської людини. Інвалідність успішно використовувалась як інструмент радянської ідеологічної машини.

Багаторічний досвід зображення персонажів з інвалідністю виключно з позиції жалю, болю та суму призвів до певного неприйняття такої літератури у суспільстві. І лише перехід до зображення персонажів з інвалідністю як частини цікавої, захопливої історії надав змогу не тільки подолати страх перед такою літературою, а й використовувати її для виховання психологічно здорового та соціально відповідального молодого покоління. Сучасна світова література дедалі більше формує позитивне ставлення до людей з інвалідністю, не концентруючись на самій інвалідності, а розкриваючи характер та повсякденне життя людини як особистості.

На жаль, Україна в цьому плані відстала від світової літературної практики на кілька десятиріч років. Однак не слід думати, що у всіх країнах Європи однаково прогресивна ситуація із сприйняттям інклюзивної літератури. Евангелія Авлоніті, грецький літературний агент, на зустрічі з українськими видавцями

на Книжковому арсеналі 2016 зазначила, що у Греції, наприклад, інклюзивна література й досі вважається небажаного і фактично не має розповсюдження на території країни.

Певні інклюзивні видання, які у світі набули славу бестселерів (наприклад, «Диво» Р. Дж. Паласіо), в Україні, наприклад, не створили читацького вибуху. І це на тлі загального упередженого ставлення до інклюзивної літератури. Незважаючи на це інклюзивна література в Україні має усі шанси для успішного розвитку, але для цього потрібні цікаві живі історії та близькі реальні образи у знайомих читачеві обставинах. Тому перш за все, на думку автора, саме українських авторів потрібно мотивувати для написання інклюзивних творів. І не слід боятися появи не дуже якісного контенту. Бо, як доводить міжнародний досвід, нам складно буде оминати те, що вже пройшла світова інклюзивна література.

Джон Куїк зазначає, що у «1980-ті роки багато книжок, які містили персонажів з інвалідністю, набували формальної тенденції та бути не дуже якісними, з невиразною мовою та слабкими сюжетними лініями, передбачуваними частинами та однотипними характеристиками» [2]. Якщо провести певні паралелі, то можна зауважити, що українська інклюзивна література зараз знаходиться на рівні світових 1980-х років. У цьому контексті необхідно зазначити, що фактор вчителя та бібліотекаря саме і може стати у нагоді під час опрацювання інклюзивної літератури, навіть не найвищої якості (хоча питання якості в інклюзивній літературі є надзвичайно болісним та дуже суб'єктивним і навряд чи може порівнюватися до поняття стандарту). Певні недосконалості, неузгодженості, стереотипні приклади можуть легко нівелюватися під час адекватної роботи педагога з дітьми. Шарон Холіндер фокусує увагу на інструментах, які можуть використовуватися педагогами для роботи з інклюзивною літературою. Серед таких інструментів: дискусія, гра, обмін книжками, доступність у бібліотеці та ін. [3].

Тенденція, яка спостерігається у сучасній світовій інклюзивній літературі останніх років, показує, що герої з інвалідністю частіше стають другорядними персонажами, а інвалідність зовсім не є метою їхнього включення до сюжетної лінії, тобто наявність інвалідності у персонажа не змінює критично сюжет книжки. Інвалідність у книжкового героя змальовується як певна реалістична обставина. Австралійська авторка С'юзан Гервей пише, що дитячі письменники у різних країнах світу включають героїв з інвалідністю до своїх книжок, і їм вдалося змістити маркер сприйняття від стереотипного негативного зображення до реалістичної та змістовної історії про особистість [4].

Корисно було б дослухатися до порад, які висловлюють західні дослідники, які вже пройшли тривалий історичний етап розвитку інклюзивної літератури.

Багато з них при виборі інклюзивної літератури для використання у школі радять звертати увагу на рік виходу книжки і обирати літературу, видану не пізніше як 10 років тому [5].

Цікавими є поради бібліотекарям щодо того, як краще запропонувати та представити інклюзивні книжки читачам. Мері Ен Прейтер радить не ізолювати таку літературу та не виокремлювати у якусь певну бібліотечну категорію. Ефективніше, якщо такі книжки будуть інкорпоровані у певні книжкові категорії відповідно до віку, жанру та ін. [6].

У питанні розвитку інклюзивної літератури велика відповідальність покладається не лише на авторів та видавців, а й так само на вчителів та бібліотекарів. Надзвичайно важливо не лише порадити цікаву інклюзивну книжку дитині, а й потім спільно обговорити матеріал, не залишати дитину на самоті із невисловленими запитаннями.

Цікаве дослідження щодо рівня інклюзивності всередині видавничої галузі було проведено у 2015 р. серед американських видавництв. Для забезпечення більш повної та компетентної реалізації висвітлення інклюзивної тематики у книговидавничій галузі світовий видавничий менеджмент, як і медіа-середовище, приділяють велику увагу також забезпеченню принципів інклюзії всередині власних видавництв. Дослідники замислились над питанням чи пов'язана недостатня кількість інклюзивних книжок із недостатньою інклюзивністю професійного видавничого середовища. Провели річне дослідження, в якому взяли участь 34 видавці та 8 періодичних аналітичних видань з усієї Північної Америки.

Дослідження базового рівня різноманітності було засновано на опитуванні 13 237 учасників, задіяних у видавничому бізнесі. Результати дослідження базувались на кількох критеріях: раса, стать, сексуальна орієнтація та інвалідність.

Раса. Згідно опитування трохи менше 80% видавничого персоналу мають білий колір шкіри.

Стать. У видавничому бізнесі зареєстровано близько 78,2% жінок і 20,6% чоловіків. Серед працівників керівного складу цей розподіл був трохи інший – близько 40% займали чоловіки.

Сексуальна орієнтація. Близько 88,2% практикують традиційні або гетеросексуальні зв'язки.

Інвалідність. 7,65% опитаних видавничих працівників мають інвалідність [7].

Зазначене опитування дозволило прослідкувати певні причинно-наслідкові зв'язки між рівнем інклюзивності професійного видавничого середовища та рівнем розвитку видань інклюзивної літератури.

Інклюзивний напрям у видавничій сфері яскраво демонструє комплексність визначення мети видавничої справи, в тому числі і діяльності, спрямованої на «забезпечення права на свободу думки

і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань» [8].

Основні ознаки формування нового видавничого тренду – це комплексність, системність, зосередженість виключно на українських авторах, об'єднання книжкового продукту за принципом формування позитивного ставлення до інвалідності та особистого різноманіття, використання інклюзивної літератури у заходах інформаційної підтримки інклюзивної освіти.

Перша комплексна спроба проаналізувати ринок української дитячої художньої літератури з образами дітей з інвалідністю та особливостями розвитку та систематизувати інформацію була зроблена наприкінці 2016 року в рамках Всеукраїнського просвітницького проекту «Інклюзивна література». Організаторами проекту («Видавничий центр «12» та БО «Право на щастя») було запропоновано та вперше введено у використання в Україні термін «інклюзивна література». Протягом реалізації проекту була зібрана та систематизована інформація щодо української художньої літератури про дітей з інвалідністю та особливостями розвитку, доведена ефективність використання подібної інформації у проведенні просвітницької роботи з молоддю [9].

Проведена практична діяльність та аналіз світової історіографії з цього питання надали можливість сформулювати системне визначення інклюзивної літератури.

Інклюзивна література (inclusive literature) – це література, орієнтована на формування позитивного сприйняття інвалідності та особистої різноманітності.

Інклюзивна література об'єднує такі напрями:

- література, яка розповідає про осіб з інвалідністю, формуючи у читачів позитивне сприйняття стану таких людей (книжки, які фокусують інтерес читача на загальнолюдських якостях та можливостях літературних героїв з інвалідністю; які покликані зробити спілкування з такими людьми взаємозацікавленим та комфортним);

- література, яка спрямована на сприйняття особистої різноманітності (гендерні, національні, культурні та ін.);

- література для дітей з особливими освітніми потребами (книжки шрифтом Брайля, з використанням піктограм, тактильні, книжки-картинки та ін.).

Сучасні українські видавництва також не залишилися поза цим проектом. Якщо раніше основним видавничим пріоритетом користувалися переклади світових видань, то зазначений проект зосередив увагу саме на інклюзивних виданнях сучасних українських авторів.

Вперше в Україні на практиці було застосовано системний та комплексний підхід у дослідженні вітчизняної інклюзивної літератури як окремого видавничого напрямку.

Інклюзивна книжка, як видавничий продукт, стала фактором, що поєднав такі показники проекту, як:

- комунікація українських письменників – авторів художніх творів про дітей з особливостями розвитку зі школярами у Києві, Львові, Хмельницькому, Вишгороді, Вінниці;

- залучення до проекту майже 1,4 тис. школярів з усіх регіонів України;

- добровільна участь у проекті книжкових волонтерів, проведення просвітницьких зустрічей-тренінгів з юними читачами в усіх регіонах України;

- залучення бібліотек у якості просвітницьких майданчиків;

- застосування різних методів соціологічного опитування у просвітницькій діяльності;

- благодійне розповсюдження інклюзивних книжок у закладах-учасниках проекту.

У ході дослідження були виокремлені певні особливості, проблеми та перспективи, які характеризують реальний стан справ у комунікаційному ланцюгу: видавець – інклюзивна книжка – читач.

Проект «Інклюзивна література» охопив 23 обласні центри України, до нього долучилися 8 українських авторів, 67 волонтерів і 1380 дітей.

Протягом проекту було проведено опитування. До дискусій та обміну думками долучилися школярі загальноосвітніх (у тому числі й інклюзивних) шкіл України віком від 6 до 15 років. 93% опитуваних – це діти 9–13 років, 6% – діти 12–15 років, і 1% – молодші школярі 6–8 років. Серед них 57% – дівчата, 44% – хлопці.

Більшість дітей-учасників проекту (88%), так чи інакше, зустрічалася з дітьми з інвалідністю.

Більше половини опитаних дітей (54%) знають, що разом з ними навчаються діти з особливими освітніми потребами.

Необхідність та актуальність спілкування зі школярами про інклюзію підтверджується тим фактом, що 45% опитуваних з різних причин не хочуть навчатись у класі з дитиною з інвалідністю. У більшості випадків діти зазначали, що вони не знають як спілкуватися та гратися з таким однокласниками.

Про потужний потенціал інклюзивної літератури свідчить те, що переважна більшість дітей (78%) ніколи не читала художні твори про дітей з інвалідністю, але переважній більшості дітей (93%) сподобались зустрічі з авторами і вони (88%) хотіли б продовжувати читати таку літературу [9].

Для письменників і видавців були отримані читачькі рекомендації, про що саме хотіли б читати школярі (див. Табл.1).

Таким чином, діяльність в рамках зазначеного проекту дозволила об'єктивно проаналізувати стан справ у виданні інклюзивних книжок в країні та

засвідчила високий дослідницький потенціал окресленої тематики.

Таблиця 1.
Результати опитування дитячої аудиторії
щодо читацьких запитів

Жанри	Що тобі було б цікавіше читати?	%
Казки		46
Оповідання		38
Комікси		33
Вірші		25
Інше		12

Висновки. Серед основних причин повільного просування інклюзивної літератури на українському видавничому ринку зокрема такі:

- інклюзивна література відображає рівень культурного й демократичного розвитку суспільства, наявність у ньому стереотипів, табу, впливу релігійних догм і концепцій та ін. Ступінь успішності видання інклюзивної літератури є прямо пропорційним ставленню суспільства до самих людей з інвалідністю та й узагалі до дотримання прав людини. Історико-культурні особливості розвитку нашого суспільства жодним чином не стимулювали появу друкованих видань на інклюзивну тематику, а тим більше системного викремлення повноцінного видавничого напрямку;

- низький рівень психологічного сприйняття інклюзії традиційно проявлявся у стереотипному упередженні до людей з інвалідністю та проявів особистого різноманіття;

- традиційно спостерігається складність реалізації інклюзивної видавничої продукції, оскільки така тема завжди вважалась сумною та досить специфічною, а видавництво такого книжкового матеріалу некомерційним, і пропонувати інклюзивну видавничу продукцію широкому колу споживачів вважалось недоречним;

- відсутність системної інформаційної, просвітницької підтримки таких видань значно знесилоє розвиток інклюзивного видавничого напрямку.

Серед здобутків інклюзивного напрямку в українській видавничій сфері можна назвати:

- зацікавленість інклюзивною тематикою серед студентів-видавців українських вищих навчальних закладів, що проявляється у виборі тем досліджень;

- (опосередковано) поновлення роботи української національної секції Міжнародної ради з дитячої та юнацької книжки. Відповідальною за цю взаємодію є Національна бібліотека України для дітей. Опосередкованість цього безумовно позитивного для України кроку проявляється через можливість відносно легшого доступу українських інклюзивних книжок до каталогів видатних книжок для дітей та юнацтва з інвалідністю Міжнародної ради з дитячої та юнацької книжки;

- перше представлення окремого стенду української інклюзивної літератури на «Книжковому арсеналі – 2017» у Києві;

- створення інтернет-платформи української інклюзивної літератури inclusivebooks.org, де збираються і систематизуються усі інклюзивні видання українських авторів та формується єдина база української інклюзивної літератури;

- започаткування в рамках Міжнародного літературного конкурсу «Коронація слова» окремої інклюзивної номінації. Цей факт є стимулюючим чинником для розвитку вітчизняних видань інклюзивної літератури.

Стаття 8 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю «Просвітньо-виховна робота» зобов'язує учасників-підписантів (серед яких і Україна), «заохочувати позитивні уявлення про осіб з інвалідністю і глибше розуміння їх суспільством» [10]. У цьому контексті цілі інклюзивного видавничого напрямку збігаються з принципами цієї Конвенції та інших міжнародних документів, які захищають право людини на гідне життя та особисту різноманітність.

Системний та комплексний інклюзивний напрям є новітнім трендом в українській видавничій справі, який має чіткі перспективи, враховуючи активне впровадження інклюзивної освіти та посилення читацької зацікавленості. Інклюзивні книжкові видання є не лише наслідком демократичних перетворень у суспільстві, а й справжнім фасилітатором інклюзивних перетворень та культурним трендсетером.

Список літератури

1. Smith-D'Arezzo W. M. Children's Perceptions of Peers with Disabilities / Smith-D'Arezzo W. M., Moore-Thomas C. // Teaching Exceptional Children Plus 6. – 2010. – № 3 (February). – P. 2–16.
2. Quicke J. Disability in Modern Children's Fiction / John Quicke. – Sydney: Croom Helm, 1985.
3. Hollander S. Inclusion Literature: Ideas for Teachers and Teacher Educators // Summer [Електронний ресурс]. – 2004. – Vol. 1. – № 8. – Режим доступу: <http://corescholar.libraries.wright.edu/ejie/vol1/iss8/3/>.
4. Gervay S. Butterflies: Youth Literature as a Powerful Tool in Understanding Disability / Susanne Gervay // Disability Studies Quarterly 24. – 2004. – № 1 (Winter). – P. 1–10.
5. Campbell K. Selecting Children's Books about People with Disabilities // Tennessee Libraries [Електронний ресурс]. – 2006. – № 1. – P. 56. – Режим доступу: <http://www.tnla.org/?24>.
6. Prater M.-A. Learning Disabilities in Children's and Adolescent Literature: How Are the Characters Portrayed? / Mary Anne Prater // Learning Disabilities Quarterly 26. – 2003. – № 1. – P. 47–62.
7. Where is the diversity in publishing? The 2015 diversity baseline survey results. January 26, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blog.leeandlow.com/2016/01/26/where-is-the-diversity-in-publishing-the-2015-diversity-baseline-survey-results/>.

8. Закон України «Про видавничу справу». Верховна Рада України; Закон від 05.06.1997 № 318/97-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/318/97-%D0%B2%D1%80>.

9. Інклюзивна література // Інтернет-ресурс української інклюзивної літератури [Електронний ресурс]. – режим доступу: inclusivebooks.org.

10. Конвенція про права осіб з інвалідністю (Конвенція про права інвалідів) ООН; Конвенція від 13.12.2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_g71.

Reference list

1. Smith-D'Arezzo, W. M. & Moore-Thomas, C. (2010), "Children's Perceptions of Peers with Disabilities", *Teaching Exceptional Children Plus*, vol. 6, no. 3, pp. 2–16.

2. Quicke, J. (1985), *Disability in Modern Children's Fiction*, Croom Helm, Sydney.

3. Hollander, S. A. (2004), "Inclusion literature: ideas for teachers and teacher educators", *Electronic Journal For Inclusive Education*, no. 1 (8), available at: <http://corescholar.libraries.wright.edu/ejie/vol1/iss8/3/>.

4. Gervay S. (2004), "Butterflies: youth literature as a powerful tool in understanding disability", *Disability Studies Quarterly*, vol. 24, no. 1, pp. 1–10.

5. Campbell, K. (2006), "Selecting children's books about people with disabilities", *Tennessee Libraries*, vol. 56, no. 1, available at: <http://www.tnla.org/?24/>.

6. Prater, M. A. (2003), "Learning disabilities in children's and adolescent literature: how are the characters portrayed?", *Learning Disabilities Quarterly*, vol. 26, no. 1, pp. 47–62.

7. Lee & Low Books (2016), "Where is the diversity in publishing? The 2015 diversity baseline survey results", available at: <http://blog.leeandlow.com/2016/01/26/where-is-the-diversity-in-publishing-the-2015-diversity-baseline-survey-results/>.

8. Verkhovna Rada of Ukraine (1997), *The Law of Ukraine "On Publishing Industry" № 318/97-ВР as 05.06.1997*, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/318/97-%D0%B2%D1%80>.

9. Internet service of Ukrainian inclusive literature "Inclusive Books" (2017), "Inclusive literature", available at: <http://inclusivebooks.org>.

10. Verkhovna Rada of Ukraine (2006), *UN Convention on the rights of persons with disabilities as 13.12.2006*, available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_g71.

Подано до редакції 25. 12. 2017 р.

Осмоловская Е. А.,

канд. ист. наук, доц. кафедры издательского дела,

Институт журналистики

Киевского университета имени Бориса Гринченко

ФОРМИРОВАНИЕ ИЗДАТЕЛЬСКОГО НАПРАВЛЕНИЯ УКРАИНСКОЙ ИНКЛЮЗИВНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ КАК НОВЕЙШЕГО ТРЕНДА РАЗВИТИЯ ИЗДАТЕЛЬСКОГО ДЕЛА

Аннотация. Статья посвящена анализу современного состояния издания инклюзивной литературы в контексте формирования нового издательского тренда. Изучен международный опыт использования инклюзивных изданий в просветительских целях. Определены особенности, проблемные вопросы и достижения издания инклюзивной литературы в Украине. Сделан вывод, что издательское направление инклюзивной литературы является в Украине актуальным, учитывая активное внедрение инклюзивного образования и роста читательского спроса. Эта тема недостаточно исследована и имеет высокий общественный и научный потенциал.

Ключевые слова: инклюзивная литература, издательское дело, инклюзивные книги, права человека.